

Trasa I

Miejscowość początkowa: **Łódź/Pabianice**.

Miejscowość końcowa: **Łódź/Pabianice**.

Miasta na trasie: **Szadek, Zduńska Wola, Łask**.

Najważniejsze atrakcje na trasie: **pałac w Widzewie, dwór obronny w Pabianicach, dwór w Wodzieradach, zamek w Lutomiernsku, dwór w Piorunowie, Dzwonnica obronna w Szadku, zamek i pałac w Wojśławicach, dwór w Ostrowie**.

Długość przybliżona: 150 km

Ciekawostki: na trasie znajduje się **największe i najmniejsze miasto w województwie łódzkim**.

Trasa prowadzi przez ziemię sieradzką, na zachód od aglomeracji łódzkiej i w bliskiej od niej odległości. Różnorodność typów obiektów sprawi, że powinna zainteresować szerokie grono miłośników zabytków. A tuteż jest też bliskość Łodzi i miast sąsiednich, przez co jest atrakcyjna dla wielu osób, jako program wycieczki weekendowej.

Wyjazd z Łodzi ulicą Pabianicką, czyli kierujemy się na Wrocław i Sieradz, trasą nr 14. Opuszczamy granicę stolicy województwa i wjeżdżamy na teren **powiatu pabianickiego**. Na głównym skrzyżowaniu w Ksawerowie skręcamy „na światłach” w prawo. Tutaj, przy torach tramwajowych stoi jeden z zabytków Ksawerowa – **willa Hoffmana**. Jedziemy dalej, na zachód, aż w końcu docieramy do dawnej wsi i folwarku Widzew, dziś należącego do Ksawerowa. Po prawej stronie drogi położona jest szkoła rolnicza. Uwagę zwraca stojący przed nią... stary wojskowy myśliwiec – pomnik. W sąsiedztwie tej placówki, ukryty w głębi parku jest najważniejszy zabytek gminy Ksawerów – imponujący **pałac Kindlerów** w stylu neorenesansu-francuskiego chateau, wzniesiony pod koniec XIX stulecia.

Kontynuujemy podróż tą samą drogą, aż do skrzyżowania z sygnalizacją świetlną w Rypułtowicach. To już obszar Pabianic. Skręcamy w lewo i podążamy w kierunku centrum miasta. Za przejazdem kolejowym przejeżdżamy skrzyżowanie ulic Konstantynowskiej i Partyzanckiej, jedziemy prosto aż do wyjazdu na ulicę Warszawską – jedną z głównych arterii komunikacyjnych Pabianic. Skręcamy w prawo. Droga przecina Stare Miasto, oraz dawne getto żydowskie. Plac po lewej stronie drogi to Stary Rynek, centrum średniowiecznego miasta. Pabianicka „starówka” jest dziś zaniedbana i już w XIX wieku straciła swe znaczenie, kiedy serce miasta przeniosło się na zachód, na lewy brzeg Dobrzyńki. Po zachodniej stronie rynku wznosi się najstarsza świątynia Pabianic – gotycko-renesansowy **kościół pw. św. Mateusza** – wzniesiony w XVI wieku. Po drugiej stronie ruchliwej ulicy Zamkowej/Stary Rynek znajduje się najważniejszy zabytek miasta – renesansowy **dwór obronny kapituły krakowskiej**, zwany „zamkiem”. Budowla powstała w latach 1565-1571, należy do grona najważniejszych dworów obronnych w kraju. Zamek zdobi attyka, zaliczana do najpiękniejszych w Polsce. W dworze i w budynku sąsiednim funkcjonuje Muzeum Miasta Pabianic.

Jedziemy dalej na zachód ulicą Zamkową, przejeżdżamy most na Dobrzyńce, który oddziela Stare Miasto od powstałego w XIX wieku – Nowego Miasta. Znajduje się tu kompleks zabytków z epoki *Ziemi Obiecanej*, czyli burzliwego rozwoju miasta. Uwagę po lewej stronie drogi zwraca dawna, neogotycka tkalnia **zakładów Krusche i Ender**, nawiązująca wyglądem do średniowiecznego zamku. Po prawo znajduje się dawny **pałac** fabrykanckiej rodziny Enderów w stylu eklektycznym, wzniesiony w końcu XIX wieku. Dziś siedzibę ma tu starostwo powiatowe.

Kontynuujemy podróż, przecinamy skrzyżowanie ulic: Zamkowej, Kilińskiego i św. Jana. Na uwagę przy nim zasługuje **kościół ewangelicki**. Dalej, po prawej stronie wylania się sylwetka największej świątyni Pabianic – neogotyckiego **kościółka pw. Najświętszej Marii Panny** z XIX/XX wieku. Dojeżdżamy do ruchliwego skrzyżowania ulic: Zamkowa/Partyzancka/Łaska/Wspólna. Kierujemy się prosto, na Chorzyszów – ulicą Wspólną. Znow przecinamy tory kolejowe i poprzez pabianickie Zatorze opuszczamy granicę miasta.

Kontynuujemy podróż przez około dziesięć kilometrów, do skrzyżowania w Janowicach. Jedziemy dalej prosto, opuszczając powiat pabianicki i wjeżdżając na teren powiatu łaskiego. Za wsią Ludowinką przejeżdżamy przez most na czystej rzeczce Pisi. Docieramy do Chorzyszowa i trasy biegnącej z Łasku. Skręcamy w prawo i dojeżdżamy do Wodzierad. Tutaj warto odbić w lewo, gdzie tuż przy rozjeździe drogi do Kwiatkowic, znajduje się cenny, modrzewiowy **dwór**, wzniesiony w XIX wieku. Obiekt od lat należy do osoby prywatnej, lecz trwa w niekończącym się remoncie.

Wracamy do skrzyżowania z drogą do Łasku, lecz jedziemy prosto w stronę Lutomiernska. Trasa prowadzi

przez obszary wiejskie. Po drodze warto zjechać do Mikołajewic, gdzie znajdują się obok siebie dwa zabytki – **dwór** z XIX wieku, oraz starszy, XVIII-wieczny **kościół drewniany**. Znow jesteśmy w powiecie pabianickim.

Lutomiersk prawa miejskie uzyskał już w roku 1274. Należy więc do najstarszych miast w Polsce. Rozwijał się całkiem nieźle, aż do pożaru w roku 1797. W XIX wieku zdegradowany został do rangi wsi, którą jest do dziś. Zachował się układ urbanistyczny z rynkiem. Miejscowość poszczycić się może typowo miejskim atrybutem... linią tramwajową. Kursuje ona do Konstąntynowa i Łodzi.

W Lutomiersku wjeżdżamy na drogę nr 710 i kierujemy się w stronę Konstąntynowa. Przed mostem na Nerze, po lewej stronie drogi widoczna jest potężna sylwetka klasztoru. Skręcamy w drogę prowadzącą do niego. Nieotynkowane skrzydło budowli to pozostałość po XV-wiecznym **zamku Zarębów**. Warownia w XVII stuleciu przejęta została przez reformatów i przebudowana na klasztor.

Wracamy na trasę i jedziemy znow do punktu, gdzie wjechaliśmy do Lutomierska, lecz tym razem kontynuujemy naszą podróż w stronę Szadka (droga nr 710). Dojeżdżamy do Kwiatkowic, dużej wsi ze średniowiecznym rodowodem. Dalej, po prawej stronie drogi znajduje się park podworski z kopcem – pozostałością po dawnej siedzibie obronnej. Na lewo od trasy – kościół z początku XVII stulecia. Za parkiem skręcamy w drogę w prawo. Tablica informacyjna przy niej, uświadamia co za chwilę zobaczymy. Po około dwóch kilometrach docieramy do Piorunowa. Atrakcją miejscowości jest **dwór** wzniesiony w okresie międzywojennym, związany z Marią Dąbrowską. Niedawno obiekt został przebudowany na potrzeby ośrodka SPA i hotelu.

Kontynuujemy jazdę w tym samym kierunku i za Piorunowem skręcamy w prawo. Wjeżdżamy w granice powiatu zduńskowolskiego i przez Wolę Bałucką docieramy do Lichawy. Znajduje się tutaj park podworski z relikami dworu. Na skrzyżowaniu jedziemy w lewo i dojeżdżamy do dworu w Rzepiszewie. Po drodze warto się zatrzymać w Łobudzicach. Pozostałości bramy i muru po lewej stronie drogi (po wyjeździe ze wsi) skrywają stary **cmentarz ewangelicki**. Przejeżdżamy cały Rzepiszew i na zakręcie zjeżdżamy do widocznego parku. Znajduje się w nim **dwór** wzniesiony w XIX wieku. Za zgodą właścicieli, można wejść do środka. Zabytek funkcjonuje jako gospodarstwo agroturystyczne.

Z Rzepiszewa wyjeżdżamy na trasę prowadzącą w stronę Szadku i do niego właśnie się kierujemy. Mijamy tablicę „Szadek”. Pierwsze zabudowania to dawna wieś Osiny, dziś znajdująca się w granicach miasta. Szadek to najmniejsze miasto województwa łódzkiego pod względem liczby mieszkańców, liczące około dwóch tysięcy mieszkańców. Powierzchniowo wcale taki mały nie jest. Przy młynie skręcamy na skrzyżowaniu w prawo (wg drogowskazu na Zduńską Wolę). Jeśli pojedziemy tutaj w lewo, po około dwóch kilometrach znajdziemy się przy dawnym folwarku i pozostałościach **zespołu dworskiego w Przatowie Górnym**. Kolejne relikty w postaci ściany dworu znajdują się w **Woli Przatowskiej**, położonej w sąsiedztwie Przatowa Dolnego.

Docieramy do rynku w Szadku i udajemy się pod widoczny kościół. Świątynia p.w. św. Jakuba powstała w XIV wieku i należy do nielicznych przykładów obiektów architektury gotyckiej w województwie. Z kościołem sąsiaduje współczesna mu ceglana **dzwonnica o cechach obronnych** z tego samego okresu.

Szadek to bardzo stara osada, która prawa miejskie uzyskała już w średniowieczu. Odbýwały się tu sądy wiecowe ziemi sieradzkiej. Od XVI wieku istniał powiat szadkowski.

Z Szadku kierujemy się na Sieradz (droga nr 710). Po około czterech kilometrach, w Kotlinie skręcamy w lewo i przez Kromolin dojeżdżamy do Wojśławic. Znajdują się tu aż trzy obiekty. Po lewej stronie, w sąsiedztwie parku, na wyspie stawu, znajdują się ruiny maleńkiego **zamku rycerskiego** z XV wieku. Prowadzi tu most, a wstęp jest wolny. Działa tu łowisko dla wędkarzy. W sąsiedztwie stawu oglądać można **pałac Siemiątkowskich** z XIX wieku, należący do szkoły i mieszczący izbę muzealną. Obok położony jest także skromny **dwór** z tego samego stulecia.

Z Wojśławic kontynuujemy jazdę w kierunku Zduńskiej Woli. Po drodze warto zatrzymać się w Korczewie, aby zobaczyć **drewniany kościół** z 1729 roku.

W Tymienicach mijamy po prawej stronie zakład produkujący soki i napoje znanej firmy. Wjeżdżamy do Zduńskiej Woli. Ulicą Tymienicką, a następnie Getta Żydowskiego dojeżdżamy do Placu Wolności. Skręcamy w lewo, a potem w prawo, w ulicę Kościelną. Następnie skręcamy w lewo koło kościoła. To największa świątynia w mieście. Wzniesiona została pod koniec XIX wieku. Tuż za nią, po prawej stronie w głębi, w parku znajduje się **dwór**, mieszczący urząd miasta. Budowla powstała w XIX stuleciu z inicjatywy Złotnickich

– założycieli miasta Zduńska Wola. 150 metrów od dworu znajduje się dom urodzin-muzeum św. Maksymiliana Marii Kolbe.

Wracamy na ulicę Łaską i kierujemy się na wschód. Jedziemy cały czas w stronę Łodzi, aż do wiaduktu nad torami kolejowymi. Skręcamy przed nim w prawo, według drogowskiego na osiedle Karsznice. Przy rozjeździe wita stara lokomotywa – pomnik, zdradzając charakter Karsznic. Wydaje się, że to osobne miasteczko, oddalone nieco od Zduńskiej Woli. Jednak część tego kolejowego osiedla włączona została w roku 1973 w granice miasta. Największą atrakcją Karsznic jest Izba Historii i **Skansen Taboru Kolejowego**. To też ważny węzeł kolejowy. Znajdują się tu aż dwie stacje (z trzech w całym mieście).

Z ulicy Karsznickiej wjeżdżamy w ulicę Marzeńską (w lewo) i docieramy do Marzenina. To już powiat łaski. Zabytkiem tej miejscowości jest kościół wzniesiony w roku 1372, pierwotnie w stylu gotyckim. Późniejsze przebudowy sprawiły, że niestety zatracił swój dawny charakter. Podążamy dalej na wschód. Przekraczamy rzekę Grabię. Z Marzeninem sąsiaduje Wola Marzeńska. Zachował się tutaj zabytkowy młyn wodny, oraz **park podworski**. Następnie przez Rososzę dojeżdżamy do trasy nr 481. Wjeżdżamy na nią i kierujemy się w stronę Łasku. Przed Łaskiem położone są Łopatki. We wsi tej zachował się murowany **dwór obronny** z XVI wieku. Znajdujący się na terenie prywatnego gospodarstwa zabytek, widoczny jest z prawej strony drogi.

Po wjeździe do Łasku, „trzymamy się” cały czas ulicy Widawskiej. Dopiero na skrzyżowaniu z ulicą Mickiewicza skręcamy w nią (w lewo) i dojeżdżamy do zakrętu. Znajduje się tutaj piękny, drewniany kościół z 1666 roku. Następnie skręcamy w ulicę przy nim (ul. Stefana Żeromskiego) i jedziemy do rynku, przed którym (za domem towarowym z okresu PRL) skręcamy w prawo. Objeżdżamy centralny plac miasta odwrotnie do kierunku wskazówek zegara i ulicą Kościelną dojeżdżamy do najcenniejszego zabytku Łasku - kolegiaty Nawiedzenia NMP i św. Michała Archaniola. Świątynia powstała w roku 1525 w stylu późnego gotyku. W wyniku późniejszej przebudowy i pożaru, budowla łączy dziś cechy gotyku i baroku.

Spod kościoła kierujemy się na południe i skręcamy w lewo, w ulicę 9 maja. Dojeżdżamy do rozwidlenia na Łódź. Skręcamy w Aleję Niepodległości, ale nie rozpędzamy się zbyt, ponieważ odbić trzeba w drugą ulicę w prawo (ulica Batorego). Dojeżdżamy do sąsiadującego z Łaskiem Ostrowa. Znajduje się tutaj (za zakrętem) piękny **dwór Szweycerów** z początku XX wieku.

Wracamy do Łasku, ale na początku osiedla skręcamy w ulicę Podleśną. Docieramy nią do drogi powrotnej do Łodzi i Pabianic. Warto jednak jeszcze skręcić w Dobroniu w prawo, na skrzyżowaniu. Po kilku kilometrach dojedziemy do Ldzania-Talaru. To niezwykle uroczy zakątek. W sąsiedztwie rzeki i stawów, położone są: skromny dworek Fiszerów, oraz... unikalny zespół dwóch, połączonych, drewnianych młynów wodnych!

Maj 2010

Tekst: Tomasz Szwagrzak
Zdjęcia: Tomasz Szwagrzak

www.zamkilodzkie.pl